

Fizjologia człowieka

Metryczka	
Rok akademicki	2022/23
Wydział	Wydział Nauk o Zdrowiu
Kierunek studiów	Pielęgniarstwo
Dyscyplina wiodąca (zgodnie z załącznikiem do Rozporządzenia Ministra NiSW z 26 lipca 2019)	- nauki o zdrowiu
Profil studiów (ogólnoakademicki/praktyczny)	praktyczny
Poziom kształcenia (I stopnia/II stopnia/ jednolite magisterskie)	I stopnia
Forma studiów (stacjonarne/niestacjonarne)	Stacjonarne
Typ modułu/przedmiotu (obowiązkowy/fakultatywny)	obowiązkowy
Forma weryfikacji efektów uczenia się (egzamin/zaliczenie)	egzamin
Jednostka/jednostki prowadząca/e (oraz adres/y jednostki/jednostek)	Zakład Biofizyki, Fizjologii i Patofizjologii Chałubińskiego 5 02-004 Warszawa

Kierownik jednostki/kierownicy jednostek	prof. dr hab. n. med. Dariusz Szukiewicz
Koordinator przedmiotu (tytuł, imię, nazwisko, kontakt)	dr Paweł Kowalczyk
Osoba odpowiedzialna za sylabus (imię, nazwisko oraz kontakt do osoby, której należy zgłaszać uwagi dotyczące sylabusa)	dr Paweł Kowalczyk
Prowadzący zajęcia	prof. dr hab. n. med. Dariusz Szukiewicz, lek. med. Małgorzata Gryka-Marton, dr Anna Henriques dos Santos de Sepulveda, dr Edyta Wróbel, dr Piotr Mrówka, dr Paweł Kowalczyk

1. INFORMACJE PODSTAWOWE			
Rok i semestr studiów	Rok 1 semestr 1	Liczba punktów ECTS	3
FORMA PROWADZENIA ZAJĘĆ		Liczba godzin	Kalkulacja punktów ECTS
Godziny kontaktowe z nauczycielem akademickim			
wykład (W)		40	1,41
Seminarium (S)		20	0,70
Ćwiczenia (C)		10	0,35
Samodzielna praca studenta			
Przygotowanie do zajęć (w tym prezentacja na seminarium) i zaliczenia		15	0,53

2. CELE KSZTAŁCENIA	
C1	C1 Student rozumie mechanizmy regulujące funkcjonowanie organizmu człowieka.
C2	C2 student zna i rozumie wiedzę dotyczącą funkcjonowania organizmu człowieka w warunkach prawidłowych
C3	C3 student interpretuje i rozumie wiedzę dotyczącą funkcjonowania poszczególnych układów i narządów.

C4	C4 Student rozwija umiejętności samodzielnego pogłębiania wiedzy z zakresu fizjologii człowieka.

3. STANDARD KSZTAŁCENIA – SZCZEGÓŁOWE EFEKTY UCZENIA SIĘ *(dotyczy kierunków regulowanych ujętych w Rozporządzeniu Ministra NiSW z 26 lipca 2019; pozostałych kierunków nie dotyczy)*

Symbol i numer efektu uczenia się zgodnie ze standardami uczenia się <i>(zgodnie z załącznikiem do Rozporządzenia Ministra NiSW z 26 lipca 2019)</i>	Efekty w zakresie

Wiedzy – Absolwent* zna i rozumie:

A.W1.	budowę ciała ludzkiego w podejściu topograficznym (kończyny górna i dolna, klatka piersiowa, brzuch, miednica, grzbiet, szyja, głowa) i czynnościowym (układ kostno-stawowy, układ mięśniowy, układ krążenia, układ oddechowy, układ pokarmowy, układ moczowy, układy płciowe, układ nerwowy, narządy zmysłów, powłoka wspólna);
A.W2.	neurohormonalną regulację procesów fizjologicznych i elektrofizjologicznych zachodzących w organizmie;
A.W3.	udział układów i narządów organizmu w utrzymaniu jego homeostazy;
A.W4.	fizjologię poszczególnych układów i narządów organizmu;
A.W5.	podstawy działania układów regulacji (homeostaza) oraz rolę sprzężenia zwrotnego dodatniego i ujemnego;
A.W9.	uwarunkowania genetyczne grup krwi człowieka oraz konfliktu serologicznego w układzie Rh;

Umiejętności – Absolwent* potrafi:

*W załącznikach do Rozporządzenia Ministra NiSW z 26 lipca 2019 wspomina się o „absolwencie”, a nie studencie

4. POZOSTAŁE EFEKTY UCZENIA SIĘ *(nieobowiązkowe)*

Numer efektu uczenia się	Efekty w zakresie

Wiedzy – Absolwent zna i rozumie:

Umiejętności – Absolwent potrafi:

Kompetencji społecznych – Absolwent jest gotów do:	
K5	zasięgania opinii ekspertów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązaniem problemu;

5. ZAJĘCIA		
Forma zajęć	Treści programowe	Efekty uczenia się
Wykład 1	Homeostaza. Skład płynów ustrojowych. Rola płynu zewnątrz- i wewnątrzkomórkowego.	A.W3, A.W5, A.W15
Wykład 2	Podstawowe pojęcia dotyczące błony komórkowej. Pojęcie tkanek pobudliwych. Kanały błonowe. Geneza potencjału spoczynkowego i potencjału czynnościowego.	A.W2, A.W15
Wykład 3	Przebieżnictwo nerwowe, neurotransmitery. Synapsy – budowa i mechanizm działania synapsy chemicznej i elektrycznej. Przewodnictwo nerwowe –włókna mielinizowane i niezmielinizowane.	A.W1, A.W2, A.W3, A.W4, A.W15
Wykład 4	Budowa neuronu. Podstawy fizjologii ośrodkowego układu nerwowego. Organizacja i czynności rdzenia kręgowego. Budowa i podział funkcjonalny kory mózgowej.	A.W1, A.W2, A.W3, A.W4
Wykład 5	Mechanizm ruchu dowolnego, kontrola postawy ciała. Układ piramidowy. Układ pozapiramidowy, mózdzek.	A.W1, A.W3, A.W4
Wykład 6	Przebieżnictwo sygnałów wewnątrz komórki. Budowa i mechanizm działania receptorów - jądrowych, jonotropowych, metabotropowych, receptorów dla czynników wzrostu; wtórne przekaźniki.	A.W2, A.W15
Wykład 7	Czynnościowa anatomia układu autonomicznego - układ współczulny i przywspółczulny. Transmisja zwojowa. Transmisja chemiczna we włóknach autonomicznych - przekaźniki w pozazwojowych włóknach układu autonomicznego. Niecholinergiczne i nie –adrenergiczne przekaźniki włókien pozazwojowych. Wpływ układu współczulnego na wybrane narządy docelowe.	A.W1, A.W2, A.W3, A.W4, A.W5

Wykład 8	Fizjologia tkanki mięśniowej. Mechanizmy pobudzenia i mechanizm skurczu mięśnia szkieletowego – sprzężenie elektromotoryczne. Struktura i fizjologia synapsy nerwowo-mięśniowej. Jednostka motoryczna. Regulacja siły skurczu mięśnia. Odruchy monosynaptyczne - odruch na rozciąganie.	A.W1, A.W2, A.W3, A.W4
Wykład 9	Fizjologia układu dokrewnego. Oś podwzgórze przysadka-nadnercze. Oś podwzgórze przysadka-tarczyca. Oś podwzgórze-przysadka-gonady. Cykl miesięczkowy.	A.W1, A.W2, A.W4, A.W5
Wykład 10	Fizjologia nerek. Czynnościowa budowa nefronu, filtracja kłębuszkowa, wchłanianie zwrotne. Produkcja i mechanizmy zagęszczania i rozcieńczania moczu. Skład moczu pierwotnego i ostatecznego.	A.W1, A.W3, A.W4, A.W5
Wykład 11	Równowaga wodno-elektrolitowa i kwasowo-zasadowa. Układy buforowe krwi. Czynność wydzielnicza nerek –układ renina – angiotensyna-aldosteron. Regulacja wydzielania wazopresyny. Regulacja stężenia wapnia – parathormon, kalcytonina witamina D.	A.W1, A.W3, A.W4, A.W5
Wykład 12	Fizjologia serca. Elektrofizjologia kardiomiocytów. Regulacja stężenia wapnia w kardiomiocytach. Sprzężenie wapń – wapń. Regulacja siły i częstości skurczów serca. Układ bodźco-przewodzący serca. Cykl hemodynamiczny serca. Pojemność minutowa serca.	A.W1, A.W2, A.W3, A.W4,
Wykład 13	Charakterystyka układu naczyniowego. Ciśnienie hydrodynamiczne i statyczne. Zasada ciągłości przepływu. Prawo Laplace’a, prawo Poiseuille’a i prawo Bernoulliego. Przepływ krwi warstwowy i burzliwy. Lepkość krwi i osiowa akumulacja krwinek. Mechanizm powietrzni.	A.W1, A.W3, A.W4,
Wykład 14	Mechanizm krzepnięcia krwi (hemostaza). Osoczowe czynniki krzepnięcia krwi, czynnik kontaktowy. Osoczowy i tkankowy układ krzepnięcia. Rola płytek krwi.	A.W1, A.W3, A.W4, A.W5
Wykład 15	Krążenie w wybranych łożyskach naczyniowych. Krążenie wieńcowe. Krążenie mózgowie i bariera krew mózg. Krążenie płucne. Krążenie nerkowe.	A.W1, A.W3, A.W4
Wykład 16	Podstawowe funkcje krwi. Fizjologia układu krwiotwórczego. Szpik kostny. Erytropoeza oraz budowa i funkcje krwinek czerwonych, budowa i rola hemoglobiny. Leukopoeza, rodzaje krwinek białych i ich funkcje.	A.W1, A.W3, A.W4, A.W5
Wykład 17	Fizjologia układu pokarmowego – czynności motoryczne i wydzielnicze. Nerwowa i humoralna regulacja wydzielania żołądkowego. Bariera śluzówkowa żołądka. Błona śluzowa jelita cienkiego. Trawienie węglowodanów, białek i tłuszczów. Wchłanianie jelitowe. Egzokrynną czynność trzustki.	A.W1, A.W2, A.W3, A.W4, A.W5
Wykład 18	Fizjologia wątroby. Mechanizm wydzielania i rola żółci w procesach trawienia. Fizjologiczne znaczenie krążenia wrotnego. Czynność metaboliczna wątroby. Glukostatyczna funkcja wątroby.	A.W1, A.W3, A.W4

Wykład 19	Fizjologia układu oddechowego. Podstawy mechaniki i regulacji oddychania. Wymiana gazowa w płucach. Transport gazów oddechowych we krwi. Regulacja oddychania – odruch z chemoreceptorów tętnicznych i ośrodkowych. Nieoddechowe funkcje płuc.	A.W1, A.W3, A.W4,
Seminarium 1	Czynnościowe aspekty błon komórkowych, pojęcia kanałów błonowych i mechanizmów bramkowania. Transport błonowy pomp jonowych i transporterów błonowych kotransportery, symportery, antyportery. Transport wody przez błony - akwaporyny. Połączenia międzykomórkowe – połączenia szczelinowe i ściste, rola białek adhezyjnych - kadheryny. Połączenia komórek z macierzą pozakomórkową – rola i działanie integryn,	A.W2,
Seminarium 3	Podstawy hemodynamiki. Regulacja wielkości całkowitego oporu naczyniowego. Regulacja pojemności minutowej serca. Szybkie (neurogenne) i wolne (nerkowe) mechanizmy regulacji ciśnienia tętniczego krwi.	A.W2, A.W3, A.W4, A.W5, A.W15,
Seminarium 4	Gospodarka węglowodanowa. Wchłanianie jelitowe glukozy. Glukoneogeneza. Hormonalna regulacja glikemii. Endokrynną czynność trzustki. Wydzielanie i rola insuliny. Glukagon. Spichrzanie glukozy (glikogen) oraz glikogenoliza.	A.W1, A.W3, A.W4, A.W5, A
Seminarium 5	Czynnościowy podział ośrodkowego układu nerwowego. Wyższe czynności OUN. Czuciowe i ruchowe ośrodki mowy. Lateralizacja półkul. Mechanizmy pamięci. Wstępujący twór siatkowaty. Rola układu limbicznego. Integrująca rola podwzgórza.	A.W1, A.W2, A.W3, A.W4
Seminarium 6	Fizjologia czucia bólu. Nocycceptory, drogi przewodzenia bólu. Drogi hamowania bólu. Rola endogennych opioidów, działanie morfiny.	A.W2, A.W3
Seminarium 7	Ośrodkowe mechanizmy termoregulacji. Termogenny efekt metabolizmu. Drogi wymiany ciepła organizmu z otoczeniem. Rola krążenia skórniego. Mechanizm pocenia. Termoregulacja mózgu.	A.W1, A.W2, A.W3, A.W4, A.W5,
Seminarium 8	Podstawy chronobiologii. Pojęcie komórkowego zegara biologicznego i jego mechanizm molekularny. Fazy snu i ich różnicowanie. EEG.	A.W1, A.W2, A.W5
Seminarium 9	Fizjologia zmysłów – wzrok, słuch i równowaga, węch i smak, mechanizmy transdukcji sygnału.	A.W1, A.W4, A.W13,
Seminarium 10	Fizjologia wysiłku fizycznego. Wydolność fizyczna organizmu. Adaptacja krążeniowo-oddechowa do wysiłku fizycznego. Aerobowe i anaerobowe przemiany metaboliczne.	A.W1., A.W3, A.W4,
Ćwiczenie 1	Mechanika oddychania – spirometria. Wentylacja płuc, opory oddechowe. Pojęcie objętości i pojemności, zaburzenia restrykcyjne i obturacyjne.	A.W3, A.W4
Ćwiczenie 2	Rejestracja aktywności bioelektrycznej serca człowieka (EKG). Znaczenie diagnostyczne. Ocena zapisu EKG, wyznaczanie osi elektrycznej serca, niemiarowość oddechowa, podstawowe zaburzenia w zapisie EKG.	A.W1, A.W4
Ćwiczenie 3	Układy grupowe krwinek czerwonych AB0, Rh. Próba krzyżowa.	A.W4, A.W9,

Z komentarzem [PK1]: Nowy temat zamiast USG, które było elementem biofizyki

7. LITERATURA
Obowiązkowa
Dee Unglaub Silverthorn „Fizjologia człowieka- zintegrowane podejście”, PZWL
Uzupełniająca
Krauss H, Gibas-Dorna M. „Fizjologia człowieka – podstawy”; PZWL Konturek S. „Fizjologia człowieka” tom I – V; WUJ Wróbel E. „Kurs fizjologii doświadczalnej”; WUM

8. SPOSOBY WERYFIKACJI EFEKTÓW UCZENIA SIĘ		
Symbol przedmiotowego efektu uczenia się	Sposoby weryfikacji efektu uczenia się	Kryterium zaliczenia
A.W1, A.W2, A.W3, A.W4, A.W5, A.W9,	Końcowy egzamin testowy	min. 31 pkt max. 50 pkt
A.W1, A.W2, A.W3, A.W4, A.W5,	Seminaria – referat	Ocena przez prowadzącego Obecność na wszystkich seminariach,
A.W1, A.W3, A.W4, A.W9,	Ćwiczenia – przygotowanie teoretyczne i praca studenta w trakcie ćwiczeń	Ocena przez prowadzącego Obecność na wszystkich ćwiczeniach

9. INFORMACJE DODATKOWE
Wykłady – 40 godzin dydaktycznych   Seminaria – 20 godzin dydaktycznych   Ćwiczenia – 10 godzin dydaktycznych   Wykłady – - w postaci stacjonarnej (6 godzin dydaktycznych) - w postaci zdalnej na platformie e-learningowej WUM (34 godzin dydaktycznych)   Wykłady zdalne udostępniane będą na platformie e-learningowej WUM przez 3 tygodnie, zaliczenie każdego wykładu odbywa się w postaci testu złożonego z 5 pytań, warunkiem zaliczenia pojedynczego wykładu jest uzyskanie min. 3 pkt za prawidłowe odpowiedzi. Studentowi przysługują 3 podejścia do każdego testu. Niezaliczenie testu po jakimkolwiek wykładzie oznacza konieczność pisania kolokwium

Z komentarzem [PK2]: Tu jeszcze nie mamy planu, więc nie wiadomo ile będzie wykładów stacjonarnych ile elearningowych. Do tej pory mieliśmy 3 wykłady stacjonarne

dopuszczającego do egzaminu. W takim wypadku materiał na kolokwium dopuszczające do egzaminu obejmuje cały zakres wiedzy zawarty w tematyce przedmiotu.

Seminaria - odbywać się będą w czasie rzeczywistym w terminie i miejscu przewidzianym przez plan studiów dla każdej grupy.

Warunkiem zaliczenia jest przedstawienie przez studenta 1 referatu w postaci prezentacji na żywo i uzyskanie oceny pozytywnej oraz obecność na wszystkich seminariach.

Szczegóły organizacji wszystkich zajęć zostaną omówione na pierwszym spotkaniu oraz będą umieszczane na bieżąco na stronie internetowej Zakładu
<https://biofizyka.wum.edu.pl/content/piel%C4%99gniarstwo>

„Prawa majątkowe, w tym autorskie, do sylabusa, przysługują WUM. Sylabus może być wykorzystywany dla celów związanych z kształceniem na studiach odbywanych w WUM. Korzystanie z sylabusa w innych celach wymaga zgody WUM.”.